Tidsskriftet Tidsskrift for Den norske legeforening

Mer kreftdød blant dem med lav utdanning

FRA ANDRE TIDSSKRIFTER

AMANDA HYLLAND SPJELDNÆS
Universitetet i Oslo

Sannsynligheten for å dø av kreft er størst hos dem med lav utdanning.

Illustrasjonfoto: Neydtstock/iStock

Kreft er den vanligste årsaken til død i Norge. I en ny studie analyserte man kreftdødelighet i 18 europeiske land i perioden 1990–2015, der dødeligheten ble koplet til utdanningsnivå og kjønn (1).

I alle landene var lavt utdanningsnivå assosiert med høyere dødelighet for nesten alle kreftformer. Ulikheten var størst i Øst-Europa og minst i Sør-Europa, og størst for lungekreft. I de nordiske landene var det minst 1,4 ganger høyere risiko for å dø av kreft blant dem med lavt utdanningsnivå enn blant dem med høyt utdanningsnivå. Norge var det europeiske landet med tredje

størst ulikhet i kreftdødelighet mellom høyt og lavt utdannede kvinner. Blant norske menn var denne ulikheten mindre enn for kvinnene, men likevel nesten dobbelt så stor sammenliknet med Sverige.

– Denne studien viser at vi har en jobb å gjøre for å redusere sosioøkonomiske forskjeller i kreftdødelighet i Norge, særlig blant kvinner, sier Cassia Trewin-Nybråten. Hun er epidemiolog ved Kreftregisteret og har forsket på sosial ulikhet ved brystkreft.

– Norske kvinner med lavt utdanningsnivå har overraskende høy kreftdødelighet, særlig hva gjelder lungekreft og tykktarmskreft. Kanskje er det slik at kvinner med høy utdanning i større grad oppsøker leger og får fjernet tarmpolypper tidlig. Mer røyking, overvekt og fysisk inaktivitet blant kvinner med lav utdanning kan også være en faktor.

Den store ulikheten i lungekreftdødelighet mellom høyt og lavt utdannede kvinner kan delvis forklares av ulike røykevaner, sier Trewin-Nybråten.

– Selv om andelen røykere har gått kraftig ned i den norske befolkningen, røyker fortsatt én av fem kvinner som kun har grunnskoleutdanning, mot 3 % blant kvinner med universitetsutdanning.

– En svakhet ved studien er at den ikke viser om ulikhetene i kreftdødelighet oppstår på grunn av ulikheter i antall nye diagnostiserte krefttilfeller eller på grunn av sosiale ulikheter i behandling og oppfølging, sier Trewin-Nybråten.

REFERENCES

1. Vaccarella S, Georges D, Bray F et al. Socioeconomic inequalities in cancer mortality between and within countries in Europe: a population-based study. Lancet Reg Health Eur 2022; 25: 100551. [PubMed][CrossRef]

Publisert: 3. mai 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0208
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 2. juli 2026.